

**RIGHTS-BASED APPROACH IN THE FIELD OF HEALTH:  
ASSESSMENT OF HIV/AIDS NON-GOVERNMENTAL  
ORGANIZATIONS IN THAILAND**



**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT  
OF THE REQUIREMENTS FOR  
THE DEGREE OF MASTER OF ARTS  
(HUMAN RIGHTS)  
FACULTY OF GRADUATE STUDIES  
MAHIDOL UNIVERSITY  
2009**

**COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY**

**RIGHTS-BASED APPROACH IN THE FIELD OF HEALTH: ASSESSMENT OF HIV/AIDS NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THAILAND**

RUNGTIP IMRUNGRUANG 4737342 GRHR/M

M.A. (HUMAN RIGHTS)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: ILJAS BAKER, M.Phil., SRIPRAPHA  
PETCHARAMESREE, Ph.D.**ABSTRACT**

The rights-based approach (RBA) has been a major discourse in the development field since 1986 when the Declaration on the Right to Development was proclaimed. It was put into practice after then UN Secretary General Kofi Anan incorporated human rights into the secretariat's work program in 1997. Many international development agencies have joined the UN system in what is variously called "mainstreaming human rights in development." RBA is a means to empower rights-holders to be aware of their rights as citizens and humans and to demand the duty-bearers to respect, protect and fulfil those rights. RBA has many principles but the principles used in this study are non-discrimination, participation and empowerment and transparency and accountability. Though RBA has been promoted as a tool to realize the right to development, poverty eradication and fundamental rights of people, the approach has been adopted into other areas e.g. RBA to education, health, housing, trade and finance as well as health. In the field of health, RBA plays an important role especially in the field of HIV/AIDS advocacy, both from the public health policy aspect i.e. controlling the spread of HIV/AIDS and an individual rights perspective i.e. ensuring that people living with HIV/AIDS are treated with dignity like other people. RBA helps in tackling some major human rights issues in HIV/AIDS such as discrimination and stigmatization which causes HIV/AIDS prevention and response programs to be ineffective and prevents people with HIV/AIDS from living a full and self-directed life.

This thesis assessed three HIV/AIDS Non-governmental Organizations in Thailand in terms of their approach to adopting the rights-based approach in their work. The three case studies have been working on human rights issues such as advocating on access to treatment and medicine but their work was not regarded by them as a RBA because the rights language was not at the forefront of their discussions or in making demands on the government. There was a general perception that adopting a RBA would require overcoming constraints on funding and personnel and a feeling that a RBA was essentially confrontationalist and could backfire leading to a worsening of life conditions for people living with HIV/AIDS.

**KEY WORDS: RIGHT TO HEALTH/ HIV/AIDS/ RIGHTS-BASED APPROACH/  
HIV/AIDS NGOS IN THAILAND**

117 pages

การปฏิบัติการบนฐานสิทธิมนุษยชนในแวดวงสุขภาพ: ประเมินองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเอชไอวี/เอดส์ในประเทศไทย

RIGHTS-BASED APPROACH IN THE FIELD OF HEALTH: ASSESSMENT OF HIV/AIDS NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THAILAND

รื่องที่พย์ อีมรุ่งเรื่อง 4737342 GRHR/M

ศศ.ม. (สิทธิมนุษยชน)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ILJAS BAKER, M.Phil., ดร. ศรีประภา เพชรมีศรี

บทคัดย่อ

การปฏิบัติการบนฐานสิทธิมนุษยชนเป็นวาทกรรมหลักในการทำงานพัฒนาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เมื่อมีประกาศว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา หลักการปฏิบัติบนฐานสิทธิมนุษยชนนี้ได้นำมาปฏิบัติหลังจากที่เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ นายโคฟี อานัน ได้นำหลักการสิทธิมนุษยชนมาเป็นหลักในการทำงานของสำนักงานเลขาธิการในปี 2540 องค์การด้านการพัฒนานานาชาติได้ร่วมกับระบบขององค์การสหประชาชาติว่าด้วย “การผนวกสิทธิมนุษยชนเข้าเป็นกระแสหลักของการพัฒนา” การปฏิบัติการด้วยฐานสิทธิมนุษยชนเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ถือสิทธิในการตระหนักถึงสิทธิของเขาในฐานะพลเมืองและในฐานะมนุษย์ และเรียกร้องต่อผู้มีหน้าที่ในการเคารพ ปกป้อง และเติมเต็มสิทธิเหล่านั้น การปฏิบัติการด้วยฐานสิทธิมนุษยชนมีหลักการมากมาย หากวิทยานิพนธ์นี้เลือกนำมาเพียงบางหลักการมาศึกษาคือ การไม่เลือกปฏิบัติ การมีส่วนร่วม การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ การปฏิบัติการบนฐานสิทธิมนุษยชนได้รับการส่งเสริมในการเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เกิดตระหนักถึงสิทธิในการพัฒนา การจัดการความยากจน และสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ จึงมีการนำการปฏิบัติการนี้ปรับใช้เข้าไปประเด็นต่างๆ เช่น การปฏิบัติการบนฐานสิทธิมนุษยชนในประเด็นการศึกษา สุขภาพ ที่อยู่อาศัย การค้า และการเงิน ในประเด็นสุขภาพ การปฏิบัติการบนฐานสิทธิมนุษยชนได้มีบทบาทที่สำคัญในเรื่องการณรงค์เชิงนโยบายด้านปัญหาเอชไอวี/เอดส์ ทั้งในส่วนนโยบายสาธารณสุข เช่น การควบคุมการกระจายเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และด้านสิทธิส่วนบุคคล เช่น การยืนยันว่าผู้อยู่ร่วมกับเชื้อจะได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีเช่นเดียวกับผู้อื่น การปฏิบัติการบนฐานสิทธิมนุษยชนช่วยในการเล็งเห็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในผู้อยู่ร่วมกับเชื้อ เช่น การเลือกปฏิบัติ และการตีตรา ซึ่งทำให้โปรแกรมการป้องกัน และการรับมือกับเอชไอวี/เอดส์ เป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ อีกทั้งทำให้ผู้ติดเชื้อไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างเต็มที่และมีชีวิตได้อย่างที่ต้องการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประเมินกรณีศึกษา 3 กรณี ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานประเด็นเอชไอวี/เอดส์ในประเทศไทย โดยประเมินการประยุกต์ใช้การปฏิบัติการบนฐานสิทธิมนุษยชนในการทำงาน ทั้งสามองค์กรทำงานในประเด็นสิทธิมนุษยชน เช่น การรณรงค์เพื่อการเข้าถึงการรักษาและยา อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติงานไม่ได้ใช้คำว่า “สิทธิ” ในการพูดคุยหรือเรียกร้องต่อรัฐบาล ทั้ง 3 องค์กรมีมุมมองเหมือนกันว่า การนำการปฏิบัติการด้วยพื้นฐานสิทธิมนุษยชนร่วมในการปฏิบัติงานนั้นต้องพบเจอปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงินทุน และความเข้าใจ รวมถึงความรู้สึกร่วมของบุคลากร เหตุว่าการปฏิบัติการด้วยพื้นฐานสิทธิมนุษยชนนั้นอาจทำให้เกิดการปะทะและทำให้สถานการณ์ของผู้ติดเชื้อเลวร้ายลงได้